Törökpince víznyelőbarlang

Tegzes Zoltán

BARLANG NYILVÁNTARTÓLAP

- csökkentett tartalmú informatikai adatlap -
terepi munkához

1. Katasztteri szám:
2. Név: Törökpince víznyelőbarlang
3. Szinonima:
4. Megye: Baranya
5. Település: Abaliget
6. Tájegység:

7. Bejárati adatok: (több bejárat esetén mindegyikre kitöltendő)

a./ Koordináták: x y z

c./ Környezeti jelleg - tágabb környezet: hegytetőn, hegygerincen, hegyoldalban, völgytalpon, völgyfőben, vakvölgyben, töbörben, sík terepen, kőfejtőben, egyéb .....

d./ Környezeti jelleg - közvetlen környezet: sziklafalban, sziklafal tövében, sziklakibúvásban, sziklás terepen, erdőben, cserjésben, sziklás nyílt terepen, szálkőkibúvás nélküli erdőben, egyéb .....

e./ Szélesség: 50 cm f./ magasság 40 cm

g./ Jellege: természetes, átalakított, bontott, mesterséges, elfalazott, beomlott, berobbantott, egyéb .....

h./ Alakja: hasadék, íves, kör, ovális, háromszög, négyszög, rétegrés-jellegű, szabálytalan, egyéb .....

d./ Tengelyirány: horizontális, emelkedő, lejtő, függőleges

8. Hossz: 86 m

Az adat megbízhatósága: becsült, vázlatosan felmért, részletesen felmért

9. Függőleges kiterjedés (a /fő/ bejárathoz képest): 7 m

b./ Magasság: Ø m c./ Mélység: 7 m

d./ Az adat megbízhatósága: becsült, vázlatosan felmért, részletesen felmért

10. Maximális horizontális kiterjedés: 58,5 m

13. Befoglaló kőzet

a./ Kora: Miocén

b./ Típusa: mészkő, dolomit, márga, mésztufa, homokkő, konglomerátum, lösz, egyéb .....

14. Genetikai jellemzők

a./ szingenetikus: .....

b./ Posztgenetikus:

preformáló tényező: tektonika, réteghatár, rétegződés

üregkialakító hatás: tektonikus elmozdulás, áltektonikus mozgás, defláció, folyóvizi erózió,

abrázió, jégerózió, kifagyásos aprózódás, omlás, mesterséges, korrózió; befolyó-, átfolyó-, kifolyó víz - aktív, időszakos, inaktív; leszálló szivárgó víz - aktív, időszakos, inaktív; karsztvízszint alatti oldódás - aktív, időszakos, inktív; .....

15. Jelleg

1. Térforma: sziklaodú, sziklaeresz, sziklakapu, kőfülke, hasadék, átjáró, egyszintes, többszintes, elágazó, hálózatos, akna, ...
2. Lejtésviszonyok: vízszintes, lejtős, emelkedő, változó, lépcsős, függőleges .....
3. Jellemző szelvénytípus: hasadék, lapító, alagút, kör, ellipszis, szilvamag, lóhere, kulcslyuk.....

16. Morfológiai elemek: kürtő, akna, meander, gömbfülke, gömbüst, anasztomózis ill. pendant, mennyezeti csatorna, mennyezeti sík, szinlő, csorga, evorziós üst, hullámkagyló, ujjbegykarr, kannelura, hieroglifa, forma .....

Befoglaló kőzetanyaghoz kapcsolódó elemek: vetőtükör, breccsazóna, boxwork-szerkezet. kalcittelér, barittelér, kiprepaládott rétegfej, rétegfelület, tűzkő, limonit, ősmaradványok, őskarsztos ülcdékkitöltés, kovásodás, egyéb .....

Üledékkitöltés morfológiai elemei: inaktív patakmeder, kavicsterasz, egyéb kitöltési szint maradványa, száradási repedés, kicsepegéses "kutak", vermikuláció, egyéb .....

17. Szervetlen kitöltés

a./ Ásványkitöltés: függő-, álló-, szalmacseppkő; cseppkő -léc, -zászló, - függöny, - dob, -oszlop, -lefolyás, -bekérgezés, -medence, -csésze, -szinlő, -bocskoros és galléros cseppkő; cseppkőbaldachin, -lámpa; mésztufagát; heliktit, mikrotetaráta, barlangi gyöngy, csepegő- ill. folyóvizi kiválások visszaolddóása, montmilch, lublinit, szegfűkalcit; borsókő: "kristályos", típusos (gömbös), korall-borsókő; egyéb borsókő; karfiol, felhőkalcit, kalcitlemez, karácsonyfa, apadási szinlő, kalcitszivacs, aragonit, magnézium-karbonátok, fennőtt romboéderes kalcit, fennőtt szkaleoéderes kalcit, fennőtt barit; gipsz; aprókristályos (alabástrom), rostos-tűs, makrokristályos; limonit, fekete (Fe-Mn?) leradódás, jég, antropogén mészkiválás; egyéb .....

b./ Törmelékes helyben keletkezett: omladék, kőzettörmelék, cseppkőtörmelék, egyéb ásványkiválás törmeléke, mészkőkavics, (vagy más befoglaló kőzet esetén annak kavicsa), befoglaló kőzet oldási maradéka, befoglaló kőzet ősmaradványai, befoglaló kőzetből kimállott egyéb anyagok, egyéb .....

c./ Törmelékes behordott: kvarckavics, egyéb kavics, homok, agyag, iszap, lösz, egyéb.....

18. Szerves kitöltés

a./ Talaj, humusz

b./ Növény - fosszilis (jellege, kora):.....

c./ Növény - recens: avar, növénytörmelék, baktérium, gomba, alga, moha, haraszt magasabb rendű, lámpaflóra, ...

d./ Állat - fosszilis: puhatestű, hal, kétéltű, hüllő, madár, denevér, egyéb kisemlős, növényevő nagyemlős, ragadozó nagyemlős, egyéb, ...

e./ Állat - recens: alacsonyrendű, féreg, puhatestű, rák, pók, rovar, hal, kétéltű, hüllő, madár; denevér - guánó, -csont, dög; téli állomány: -nyári állomány, egyéb kisemlős, nagyemlős, -növényevő, ragadozó, vaka.....

f./ Antropogén - fosszilis: tűzhely, eszköz - csont, kő, fém; cserép, ékszer, kultikus emlék, településnyom, ipar, csontlelet, stb.....; kora: .....

g./ Antropogén - recens, történelmi: cserép, eszköz, ékszer, érme, csontlelet, feliratok,.....

h./ Antropogén - recens, jelenkori: tüzelőhely, kormozás, hulldék, feliratok, egyéb.....

19. Csepegô vizek: Idôszakos, állandó:

20. Folyó vizek

a./ Patak (aktivitás, átlagos, max. hozam): .....

b./ Forrás (aktivitás, hozam, hőfok): .....

c./ Víznyelő (aktív, időszakosan aktív, inaktív): .....

d. Vízesés: időszakos, állandó;..... helye.....esésmagassága.....

e./ Szifon: időszakos, állandó, helyzete: .....

21. Állóvizek: időszakos, állandó; helyzete, vízfelülete .....

22. Karsztvízszint: időszakos, állandó, függő, regionális .....

2. Hőmérséklete: ..... 3. Maximális tszf. magassága:.....

4. Ingadozás mértéke: .....

23. Klimatikus összetevôk:

a./ Hőmérséklet: ..... b./ Páratartalom: .....

c./ CO_2-tartalom: ..... d./ Légáramlás: nincs, vagy.. gyenge

e./ Radon-aktivitás: .....

24. Tematikus feldolgozás: kőzettan, ásványtan, tektonika, üledékföldtan, genetika, morfológia hidrológia, klimatológia, terápia, geofizika, őslénytan, régészet, zoológia, botanika, történet, kutatástörténet, irodalom, térkép, fotó, kataszter, leírás, egyéb, ...

1. Barlangleltári szám: .....

25. Megismerése:

a./ Felfedezés éve, szakaszossága: .....

b./ Felfedezője: .....

c./ Első irodalmi említése: Bokor Elemér.....

26. A látogatás objektív feltételei:

1. Bejárat megközelíthetősége: gépkocsival, terepjáróval, jelzett gyalogösvényen, könnyű sétával, nehéz (meredek, stb.) terepen, sziklamászással, technikai eszközökkel .....

2. A barlang járhatósáaga: könnyen, mászással, alapfelszereléssel, technikai eszközökkel, egyes járatokban járhatatlan .....

27. A látogatás szubjektív feltételei: szabadon látogatható, meghatározott időben és módon, kutatócsoporttal, engedéllyel, ...

28. Kiépítés célja: idegenforgalom, természetvédelem, gyógyász; vízgazdálkodás, tudományos kutatás, raktározás, honvédelem, egyéb, ...

29. Lezárás:

a./ Célja(i): idegenforgalom, természetvédelem, gyógyászat, vízgazdálkodás, tudományos kutatás, életvédelem, stb. .....

b./ Jellege: faajtó, rácsajtó, vaslemez-ajtó, stb. .....

c./Állapota: .....

30. Épített műtárgyak: (hossza, állapota, anyaga)

járda, korlát, lépcső, híd, létra, bejárati tároó, rács, mesterséges áttörés, egyéb.....

31. Vezetékes műtárgyak (állapota, hossza): világítás, vízvezeték, stb.....

32. Műszerek: hőmérő, csepegésmérő, vízhozam, vízszintregisztráló, radonnyomdetektor, stb.....

33. Ideiglenes jellegű műtárgyak: járóútvonal (karókkal v. szalaggal jelölt), fix kötél, drótkötél, fix nitt, kötélhágcsó, létra, egyéb (hossz, állapot):.....

34. Jogi státusz: fokozottan védett, gyógybarlang, régészeti-őslénytani védettség .....

35. Adminisztratív státusz

a./ Kezelô természetvédelmi hatóság: Duna-Dráva Nemzeti Park

b./ Üzemelô, hasznosító; hasznosítási engedély száma: .....

c./ Gondozó:.....

36. Felszín státusza

a./ Védettség: .....

b./ Bejárat tulajdonjogi helyzete: .....

c./ Gazdasági jelleg: .....

37. Veszélyeztetô tényezôk és mértékük: idegenforgalom, turizmus, barlangjárás, feltáró kutatás, bányászat, szennyvíz, hulladék, önkényes használat, honvédség, építkezés, erdőgazdálkodás, mezőgazdaság, vízgazdálkodás, ásványgyűjtés, feltöltődés, beomlás, egyéb, ...

38. Természetes állapot értékelése

1. Általános kép: gyakorlatilag érintetlen, kis mértékben vagy alapvetően változtatott Robbantással tágított
2. Ásványkiválások: gyakorlatilag érintetlen, kis mértékben rongált, erősen rongált .....
3. Aljzat: gyakorlatilag érintetlen, taposott, áthalmozott v. mélyített, burkolt.....

39. Alapadatok

a./ Jellege: írásos dokumentáció nincs, irodalom alapján, kutatócsoport jelentése alapján, BTI kataszteri felvétel alapján, komplex állapotfelvétel alapján .....

b./ Idôpontja: 2000.09.10

c./ A felvételt készítette: Tegzes Zoltán

40. Megjegyzések, javaslatok (veszélyeztettség, védelem, kutatás, egyéb):

Melléklet:

1. **A barlang jellegének, értékének, látnivalóinak stb. szöveges leírása**
2. **Az adatlapon szereplő adatok térképi ábrázolása (szüksége szerint)**

Kitöltési útmutató:

A terepi adatlap - a helyszíni vizsgálatokra való tekintettel - az informatikai adatlap csökkentett tartalmú változata. Kérjük, hogy a helyszíni vizsgálatok során az adatlapon szereplő szövegek aláhúzása mellett az azokra vonatkozó, és a helyszínen megállapítható mennyiségű és minőségi adatokat is - megjegyzésként - az egyedi jelenségekkel együtt szíveskedjenek feltüntetni.

Törökpince víznyelőbarlang

A barlang a Bodóhegyen, az abaligeti Paplika-barlang bejáratától DNy-ra légvonalban 690 méterre található. A víznyelő egy kb 30 méter átmérőjű töbör alján, egy 2 méter átmérőjű tölcsérszerű berogyás északi falában található. A nyelőbe öt vízmosás fut be, ezek azonban mára már nem vezetnek vizet. A nyelő nem rendelkezik vízgyűjtő területtel (a töbröt leszámítva), ezért csak hóolvadáskor, vagy nagy zápor esetén van vízbefolyás.
A nyelő első leírását bokor Elemér adta, aki felmérte az első 20 méteres szakaszát is, és erről térképet is készített.
A nyelő teljes hosszában konglomerátumban alakult ki, amely Dr Jámbor Áron szerint miocén korú. A konglomerátum alapanyaga cementálódott triász mészkő.
A barlang összeköttetésben van az abaligeti Paplika bg. nyugati II. oldalágával, amit 1964 telén sikerült is bizonyítani. 1964. Február 19-én Szabó Gábor 15 dkg fluoreszcinnel festette meg a nyelő vizét. A zöld víz két nap múlva, 21-én jelent meg a Paplika bg. nyugati II oldalágában. A megjelenés pontos helyét az oldalágban levő árvíz miatt nem sikerült megfigyelnie, csak feltételezés, hogy az az oldalág végponti szűkületében jelenik meg.

A barlang első, 13 m-es szakasza igen könnyen, guggolva, négykézláb járható. A járat talpát vastag avar és növényi maradványok borítják. 26 méteren egy szűkület következik, amely után 10 méter kuszodán kell áthaladni, a végén az előzőnél kicsit szűkebb derékszögű kanyarral. Ezen átjutva a járat kitágul, állva lehet haladni előre 8 métert, ahol is egy 60 cm-es fellépőt követően egy magas, de szűk hasadékban haladhatunk tovább újabb 8 métert. Ekkor ismét egy szűkület következi, amin átjutva beérünk a barlang legtágasabb részébe. Ez egy 16 méter hosszú folyosószakasz, ahol kényelmesen ki tudunk nyújtózni. Innen egy 2 méter magas, keskeny járaton jutunk tovább egy kisebb terembe, ahol két kisebb 1 méteres aknát is találunk, ezek egyben a továbbvezető járatok. A két akna alul egybenyílik, teljesen mindegy, melyikbe megyünk bele. A lemászás után ismét kuszoda fogad, ez 3 méter hosszú. Innen érünk be a végponti fülkébe, ahonnét egy kis agyagdombra felhasalva láthatjuk meg a két végpontot. A végpontok agyagdugóban szűkülnek el.
A barlang továbbkutatásra érdemes, hiszen ezáltal be lehetne jutni az Abaligeti barlang II-es oldalágába. Az agyagdugó kihordása azonban igen nagy nehézségbe ütközne a szűk járatók miatt.
A barlangban a térképezés, majd a fotózás során huzatot nem észleltünk, pedig a külső hőmérséklet 20 fok körül mozgott.
A barlangban cseppkő csak az első pár méteren fordul elő, cseppkőlefolyás formájában.

A fényképeket Parrag Tibor és Tegzes Zoltán készítette

A nyelő bejárata

A nyelő töbre

A barlang konglomerátumban alakult ki

A bejárati szakasz

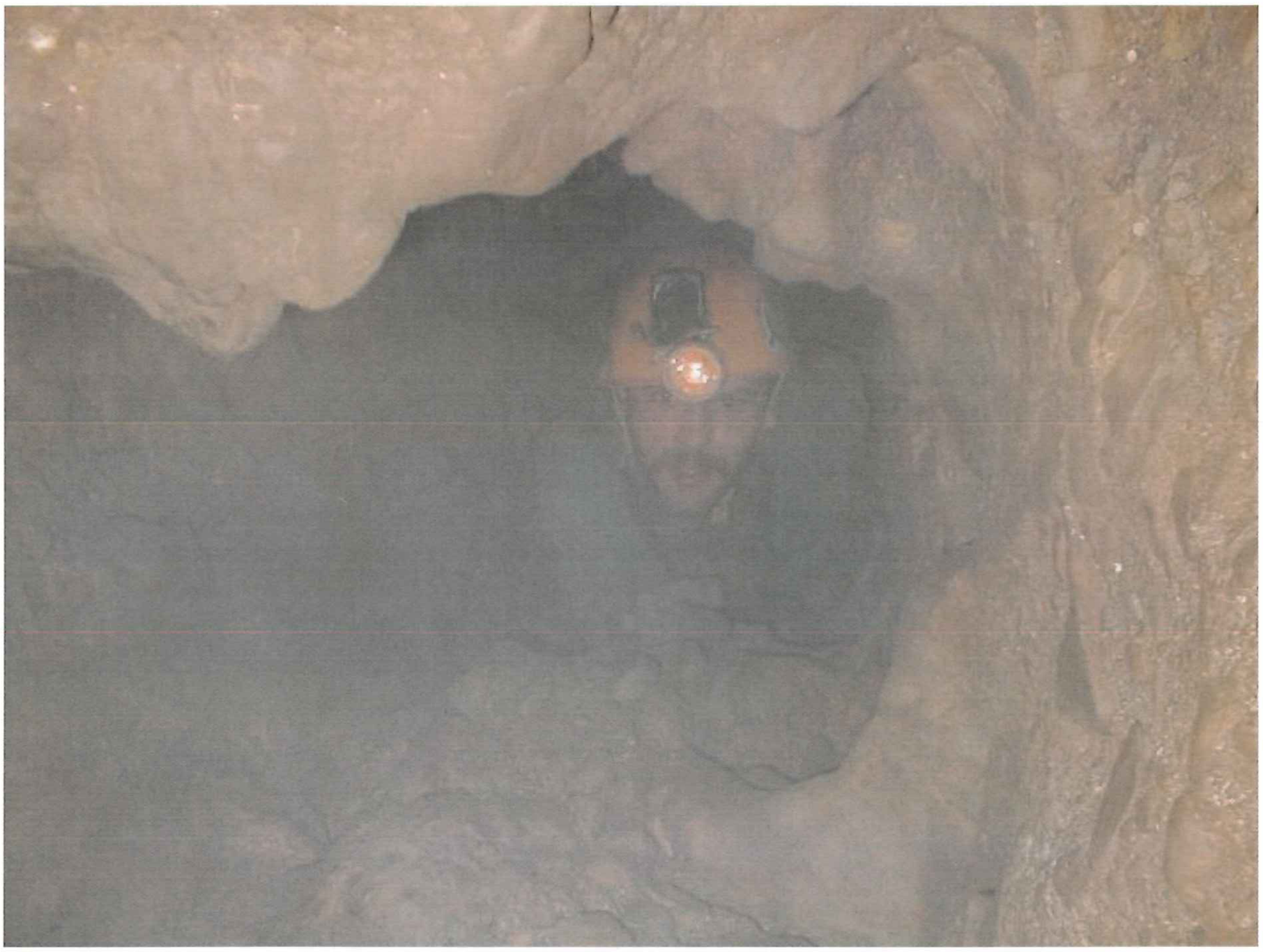

A barlang középső, szűk része

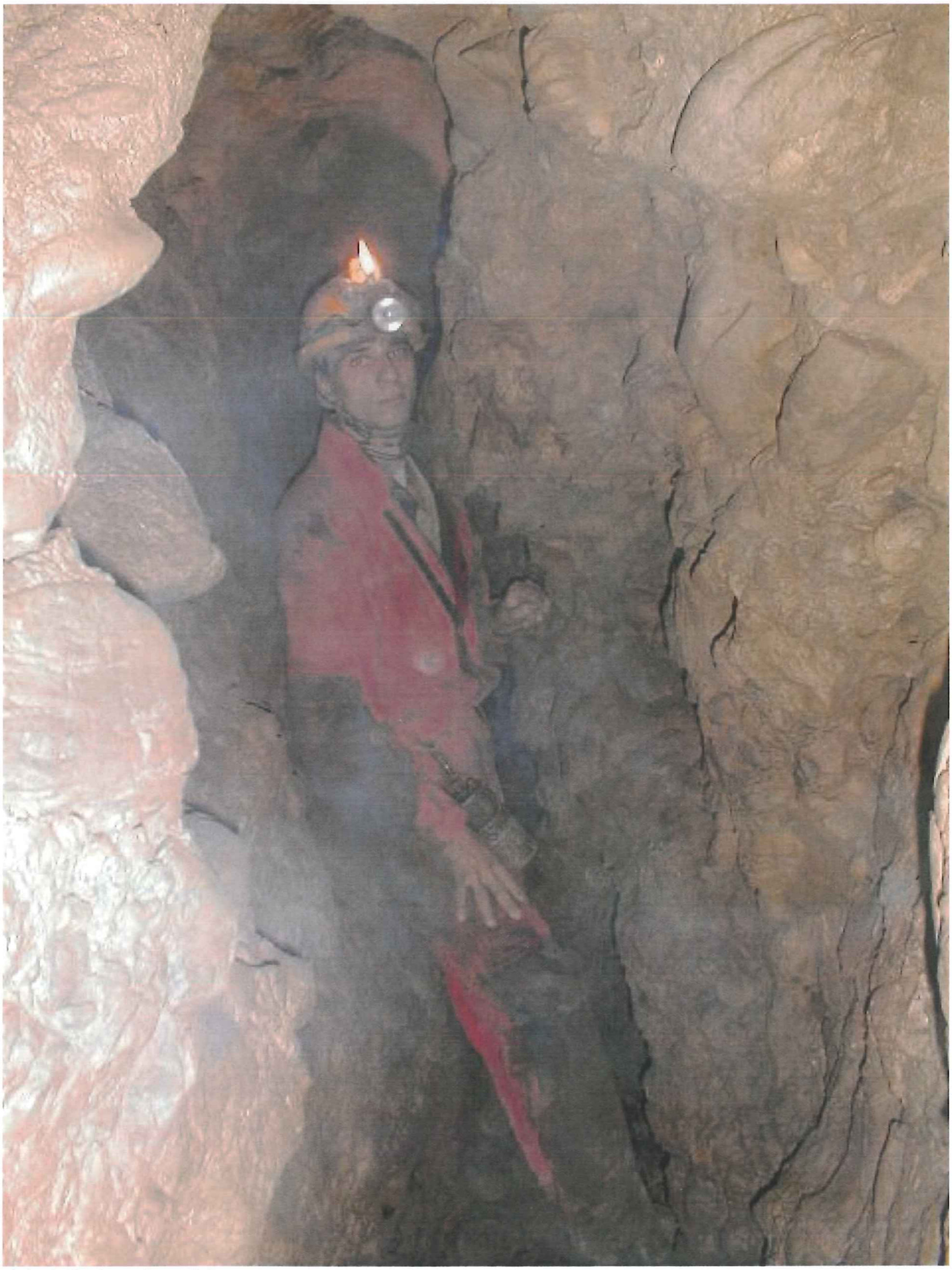

A belső rész tágasabb

A nagyterem

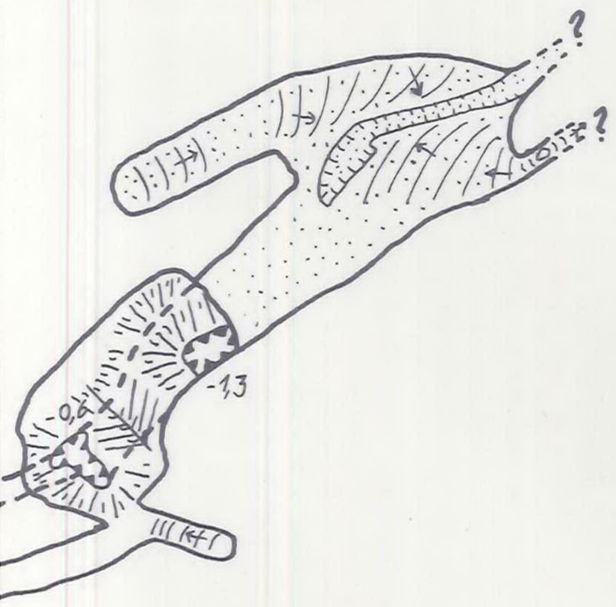

Felmérte: Tegzes Zoltán
Lotz Tamás
Parrag Tibor

Szerkesztette: Tegzes Zoltán

2000. IX.

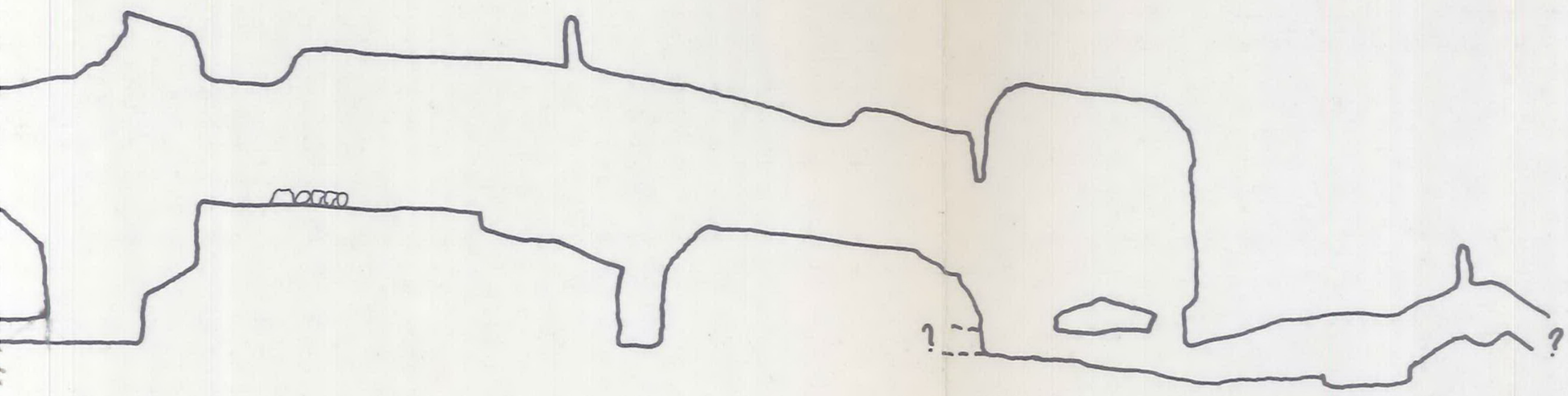

Törökpince víznyelőbarlang

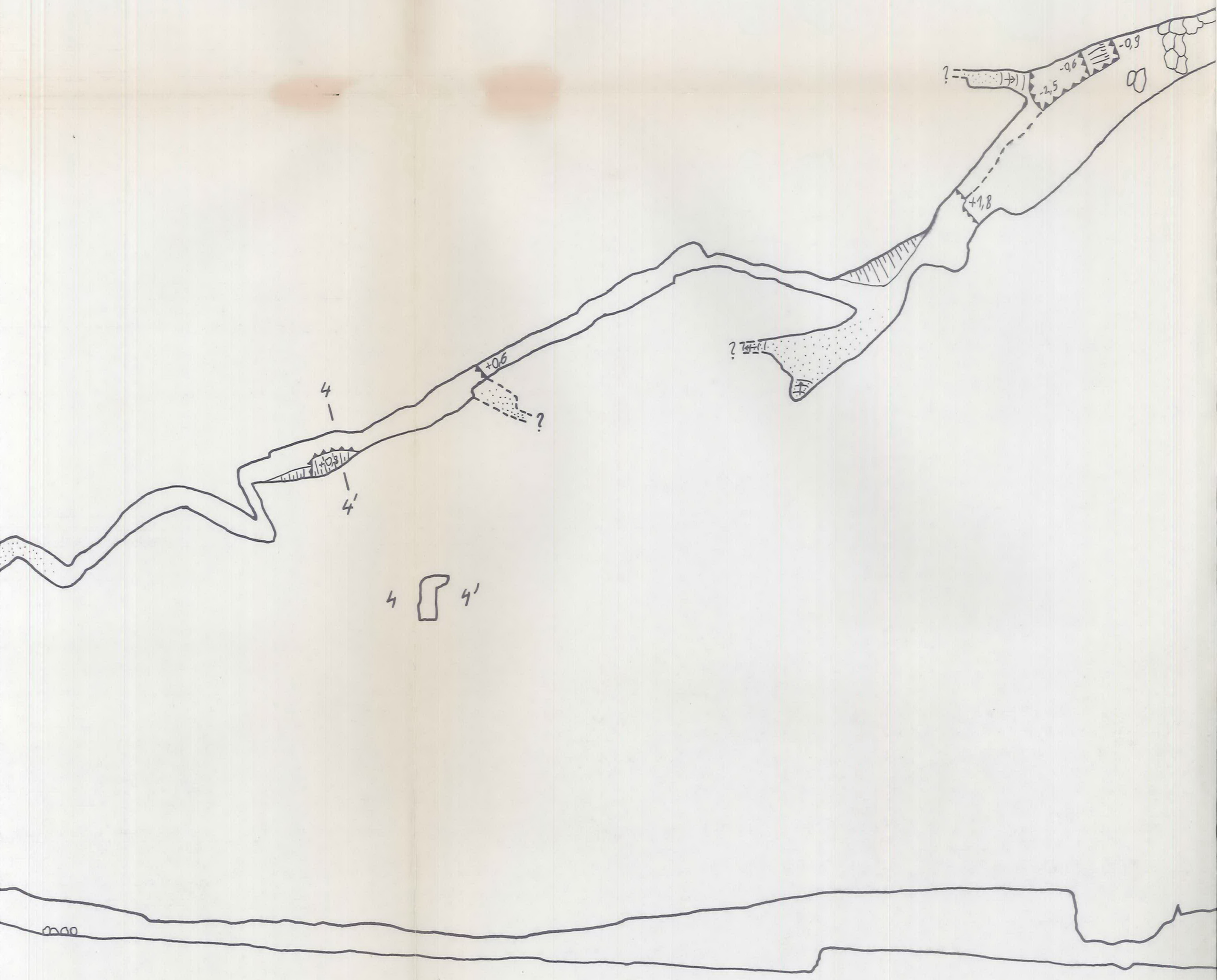

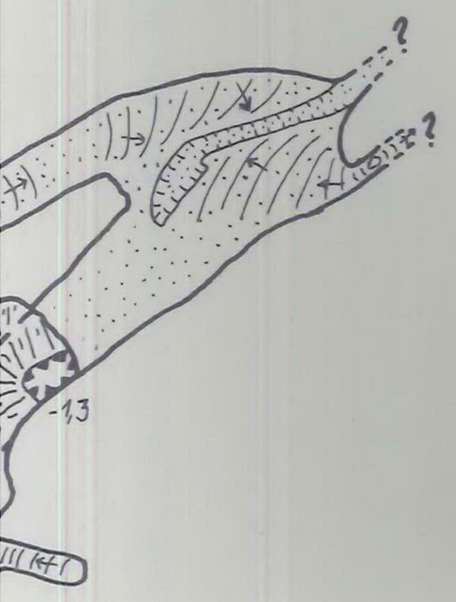

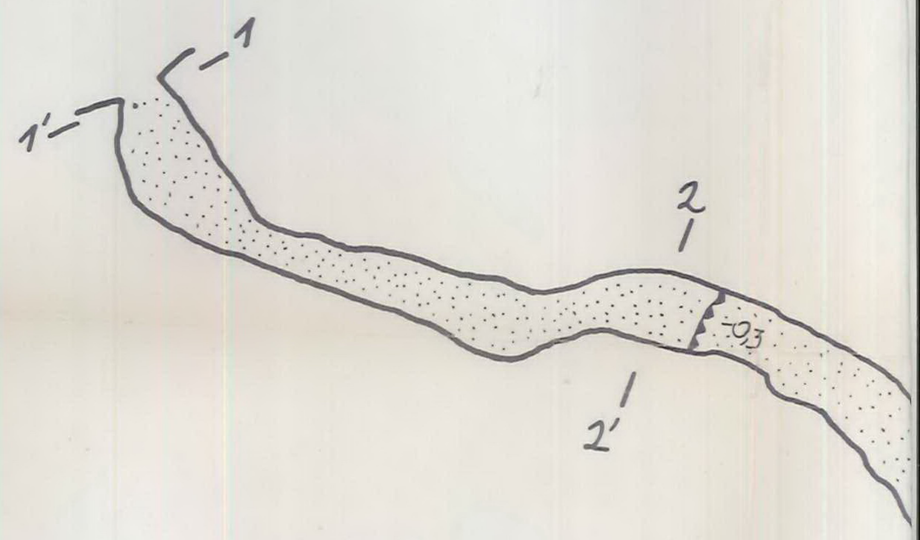

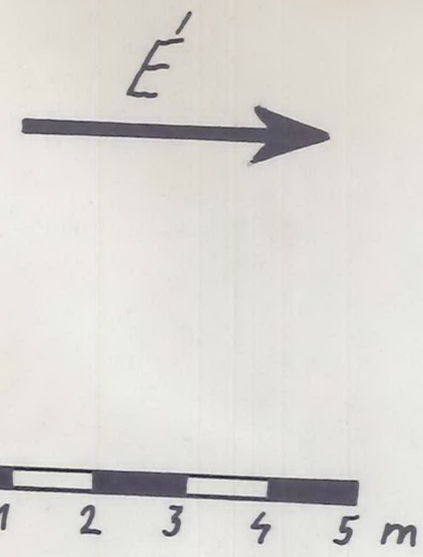

1 D 1'

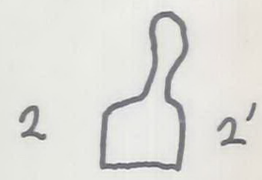

M1:100

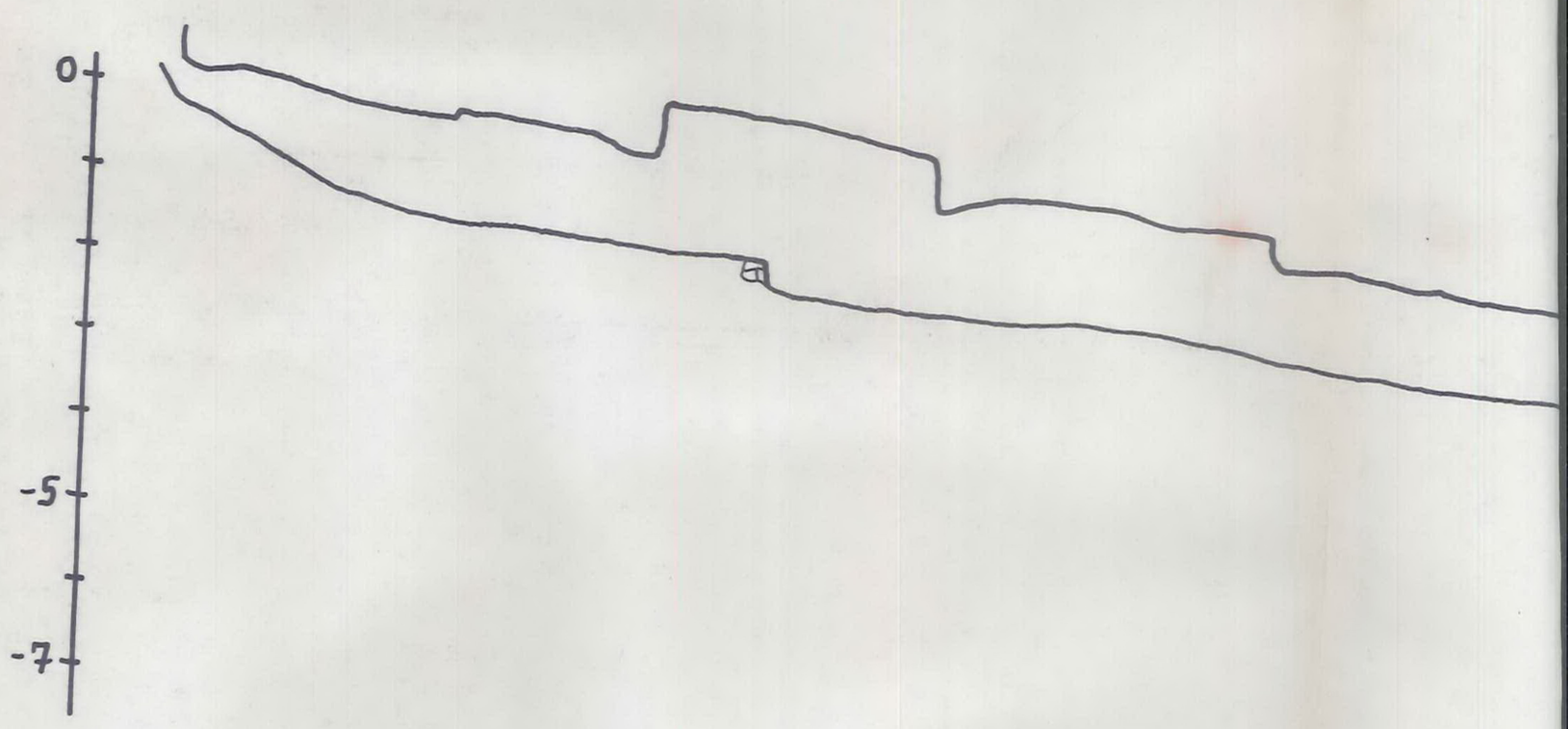

Kiterített hossz-szelvény

Törökpince-víznyelőbarlang

A barlang a Bodóhegyen, az Abaligeti Cseppkőbarlang bejáratától DNy-ra légvonalban 690 méterre található. A víznyelő bejárata egy kb 30 méter átmérőjű töbör alján, egy 2 méter átmérőjű tölcsérszerű berogyás északi falában, sziklakibúvásban található.

A Törökpince Dr Jámbor Áron szerint a hegytetőt fedő miocén konglomerátumban képződött. A konglomerátum alapanyaga cementálódott triász mészkő, amelyben az abaligeti barlang is képződött. Ez a terület feltehetőleg a miocén időszakbeli beltenger partmenti sávját képezte. Az abrázió következtében erősen lepusztult a partvonal, majd az üledék összecementálódva ezt a konglomerátum minőséget hozta létre.

A törökpince természeti ritkaságnak számít, mivel konglomerátumban kialakult barlangot rajta kívül a Mecsekben nem tartanak számon.

A nyelőbe öt vízmosás fut be, ezek azonban mára már nem vezetnek vizet. A nyelő nem rendelkezik vízgyűjtő területtel (a töbröt leszámítva), ezért csak hóolvadáskor, vagy nagy zápor esetén van vízbefolyás, a felmérés alkalmával teljesen száraz volt.

Régebbi elbeszélésekből tudjuk, hogy a nyelő bejárata egykor tágas volt, mintegy egy méter magas és másfél méter széles. Mára a bejárat annyira feltöltődött a bemosódott erdei talajjal, hogy éppen csak be lehet férni rajta.

A nyelő első leírását Bokor Elemér adta, aki felmérte az első 20 méteres szakaszát is, és erről térképet is készített.

A barlang összeköttetésben van az Abaligeti Cseppkőbarlang nyugati II. oldalágával, amit 1964 telén sikerült is bizonyítani. 1964. Február 19-én Szabó Gábor 15 dkg fluoreszcinnel festette meg a nyelő vizét. A zöld víz két nap múlva, 21-én jelent meg az abaligeti barlang nyugati II oldalágában. A megjelenés pontos helyét az oldalágban levő árvíz miatt nem sikerült megfigyelnie, csak feltételezés, hogy az az oldalág végponti szűkületében jelenik meg. Ez a feltételezés nem feltétlenül helytálló, mert a II. oldalág jelenlegi végpontján állandó vízbefolyás van, a Törökpince pedig teljesen száraz. A két végpont (a Törökpince és a II. oldalág) közötti feltételezett távolság 150 méter körül van, természetesen ezen ismeretlen szakaszon becsatlakozhat egy

vízvezető járat. A II. oldalág végponti zónájában több olyan pont is van, ahol becsatlakozhat a Törökpince. Ezen összefüggések jelenleg még ismeretlenek

A Törökpince jelenlegi végpontja agyagelzáródás, amely bontásra alkalmas, csak a deponálást kellene megoldani. A végpont mindenképp bontásra érdemes, hiszen az agyagot kitermelve a járat tágas lenne, körülbelül 1 méter széles szelvény várható. Az agyagdugót átbontva valószínűleg lehetőség lenne átjutni a II. oldalágba, segítve annak teljes feltárását.

A barlang bejárása:

A bejáráshoz alapfelszerelés elégséges, komoly akadályokkal sehol sem találkozunk a barlangban.

A barlang első, 13 m-es szakasza igen könnyen, guggolva, négykézláb járható. A járat talpát vastag avar, növényi maradványok, és erdei talaj borítja. 26 méteren egy szűkület következik, amely után 10 méter kuszodán kell áthaladni, a végén az előzőnél kicsit szűkebb derékszögű kanyarral. Ezen átjutva a járat kitágul, állva lehet haladni előre 8 métert, ahol is egy 60 cm-es fellépőt követően egy magas, de szűk hasadékban haladhatunk tovább újabb 8 métert. Ekkor ismét egy szűkület következi, amin átjutva beérünk a barlang legtágasabb részébe. Ez egy 16 méter hosszú folyosószakasz, ahol kényelmesen ki tudunk nyújtózni. Innen egy 2 méter magas, keskeny járaton jutunk tovább egy kisebb terembe, ahol két kisebb 1 méteres aknát is találunk, ezek egyben a továbbvezető járatok. A két akna alul egybenyílik, teljesen mindegy, melyikbe megyünk bele. A lemászás után ismét kuszoda fogad, ez 3 méter hosszú. Innen érünk be a végponti fülkébe, ahonnét egy kis agyagdombra felhasalva láthatjuk meg a két végpontot. A végpontok agyagdugóban szűkülnek el.

A barlang formavilágára a csőszerű járatok a legjellemzőbbek. Különösen a barlang első felében találkozhatunk közel szabályos cső formájú járatszakaszokkal.

A barlang első fele egyszintes, a 45. méternél válik először kétszintessé, azonban az alsó járat járhatatlanul szűk. Befelé haladva több helyen válik kétszintessé a barlang, ezek közül azonban csak két esetben járható méretű az alsó járat.

A barlangra nem jellemzőek a tektonikus formák, a járatok nem határozott, nagy törések mentén alakultak ki, sokkal inkább ott, ahol a víz könnyebben tudta oldani a konglomerátumot.

A barlangban cseppkő csak az első pár méteren fordul elő, szerény cseppkőlefolyás formájában.

A barlang élővilága:

A barlangban nagy számban fordulnak elő pókok, szúnyogok, meztelen csigák. Ezek az élőlények főleg a bejárati zónában fordulnak elő.

A térképezés során friss rókanyomokra bukkantunk (lábnyomok és ürülék) a barlang belsőbb szakaszában, ami bizonyíték arra, hogy a rókák szívesen látogatnak barlangokat.

Denevérek jelenlétére utaló nyomokra nem bukkantunk, továbbá nem ismeretes olyan leírás, amely szerint a barlangot denevérek látogatnák. Az, hogy denevérek nem használják a barlangot, talán a szűk bejárattal magyarázható.

Klíma:

A barlangban a térképezés, majd a fotózás során huzatot nem észleltünk, pedig a külső hőmérséklet 20 fok körül mozgott. (ugyanekkor az Akácos nyelőben, ami a II. oldalág egyik bejárata, és 250 méterre fekszik a Törökpincétől, jelentős légmozgást érzékeltünk) Ez arra enged következtetni, hogy az ismeretlen szakaszokban valahol teljes egészében elzáródik a járat. A barlang levegője száraz, a végponton huzamosabb tartózkodás után széndioxid feldúsulást érzékeltünk.

Abaliget
141 KKT.
Törökpince
Nyáras-völgy
Cseppkőbarlang
Szárász-tó
Nyáras-patak
KÖVES-DŰLŐ
Bükk
Fúr.
Tölgy
Gyertyán
Cser
Akác
Tölgy Bükk
Gyertyán Tölgy
Gyertyán Bükk
Cser Bükk
Bükk Cser
Vles.
Üa.
Isk.
Ph.
Tcsh.
Sp.
Tuh.
274,0
240,0
243,2
202,8
249,0
200,7
226,0
260,2
223,33
208,04
205,9
214,5
204,1
293,3
252,4
215,09
206,1
209,8
218,1
259,8
285,1
288,7
230,6
235,7
288,1
308,3
267,0
305,1
311,7
260,6
298,2
324,3
313,7
284,8
342,5
338,4
327,1

Mérési jegyzőkönyv

Psz	t (m)	δ (°)	φ (°)
1	1,95	58	-12
2	5,7	12	-15
3	2,9	24	-3
4	4,92	78	-5
5	2,16	24	-12
6	3,64	103	-3
7	4,3	20	-9
8	1,65	312	-13
9	1.65	48	-7
10	3,64	318	-3
11	2,75	30	-3
12	1,95	245	-2
13	2,5	348	+6
14	4,2	334	+5
15	4,65	329	-6
16	1,2	347	-15
17	4,5	14	0
17A	2,9	140	+1
18	6,9	309	+17
18A	2,2	175	+18
19	8,85	342	-6
20	3,55	344	-14
20A	1	0	0
21	1,35	226	+1
22	1,95	324	-11
23	1,3	-	-90
24	3	310	+10
25	1,45	198	+18

Psz: poligon száma
t: poligon hossza
δ : poligon irányszöge
φ : poligon lejtőszöge

TÖRÖ

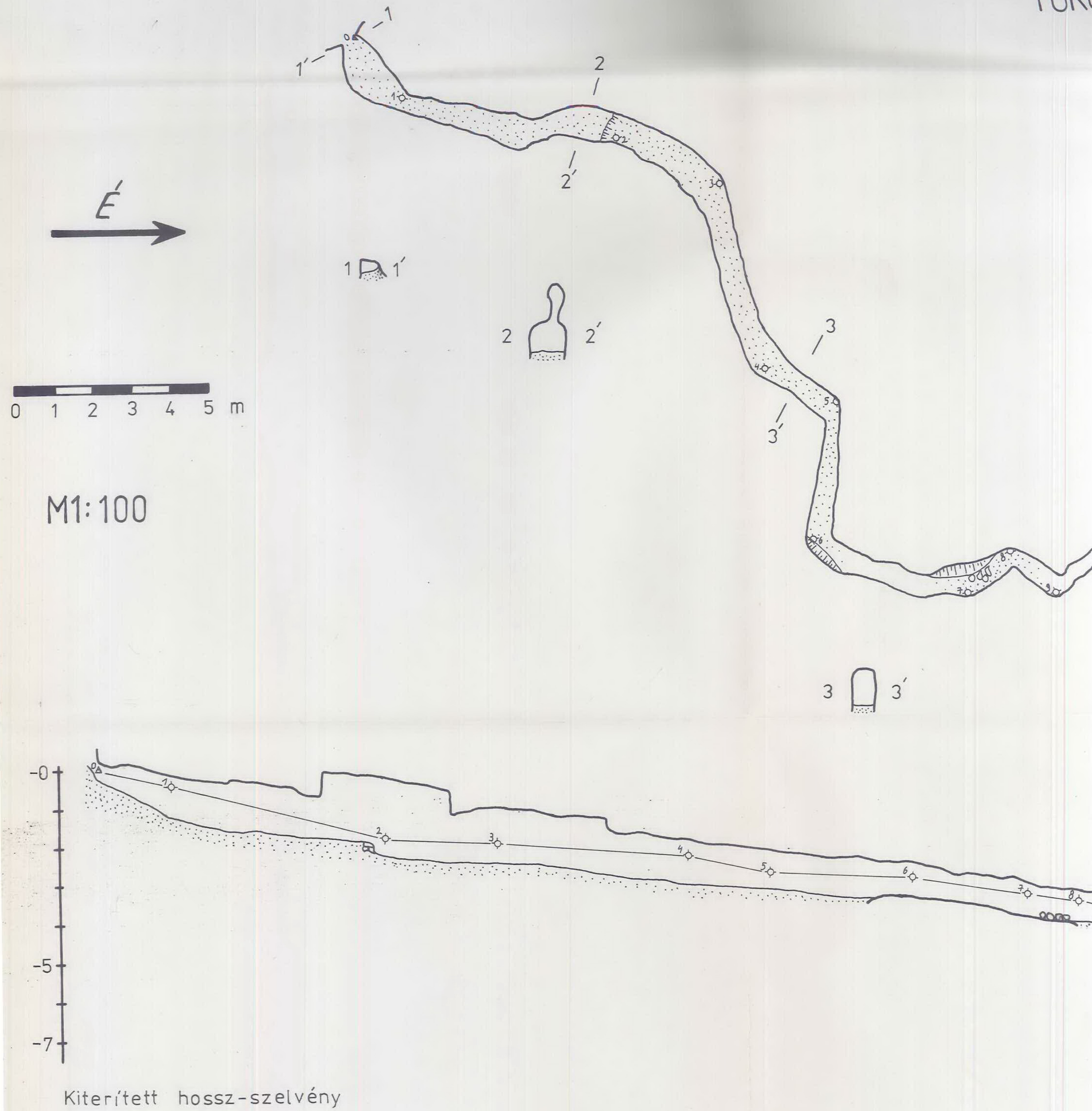

Kiterített hossz-szelvény

TÖRÖKPINCE-VÍZNYELŐBARLANG

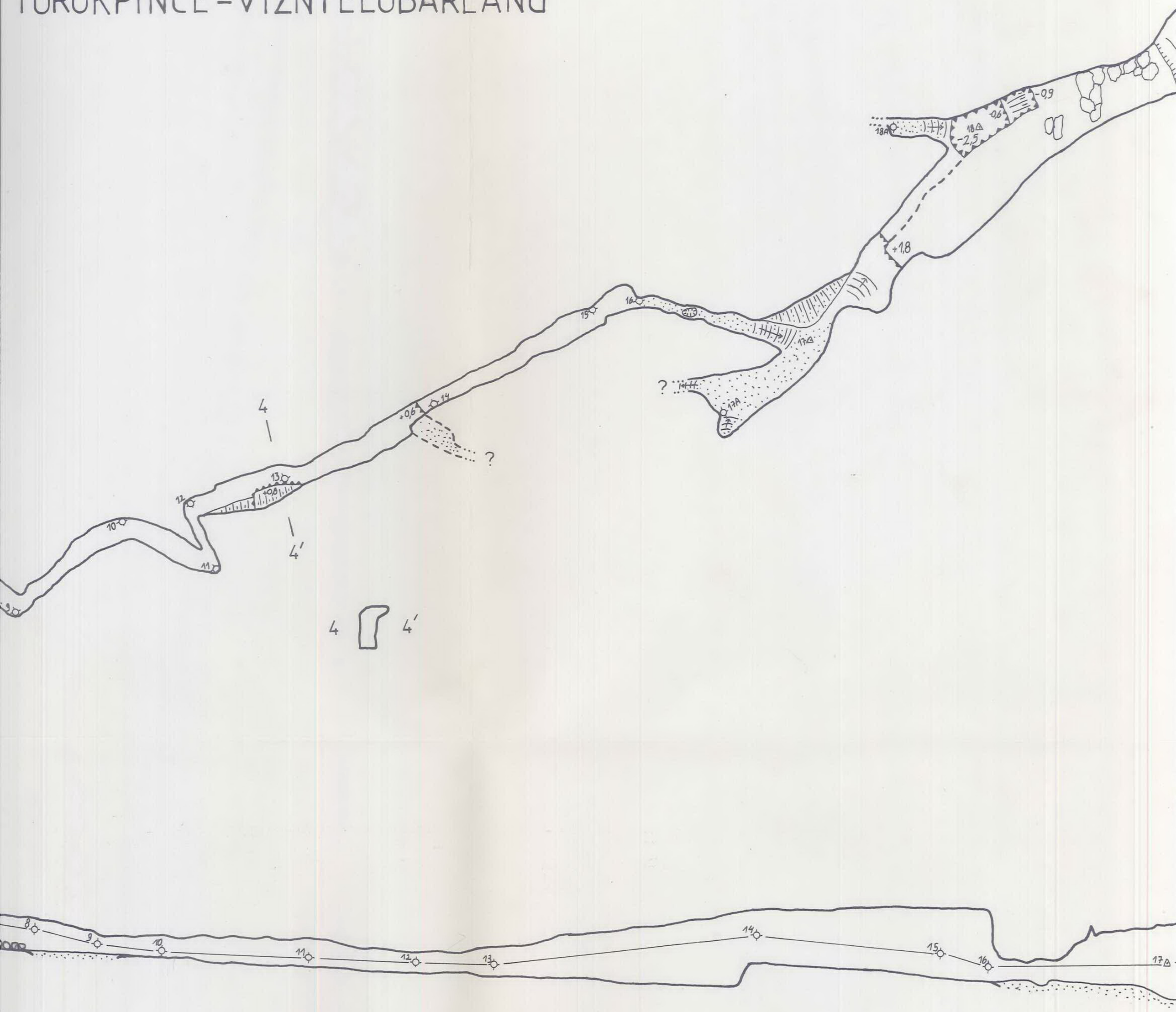

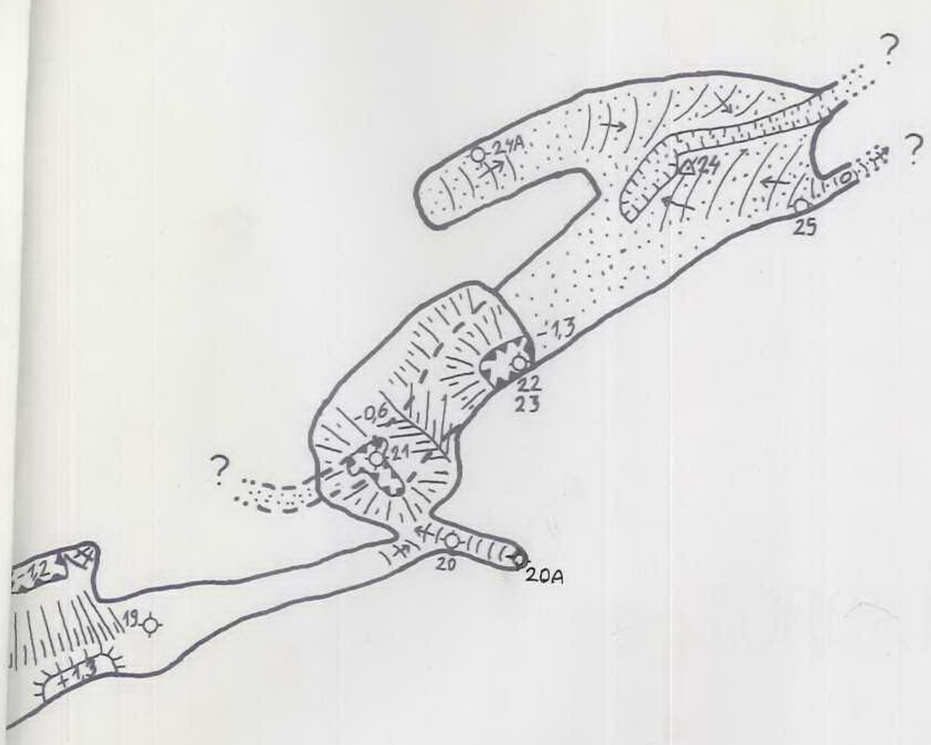

Felmérte: Tegzes Zoltán
Lotz Tamás
Parrag Tibor
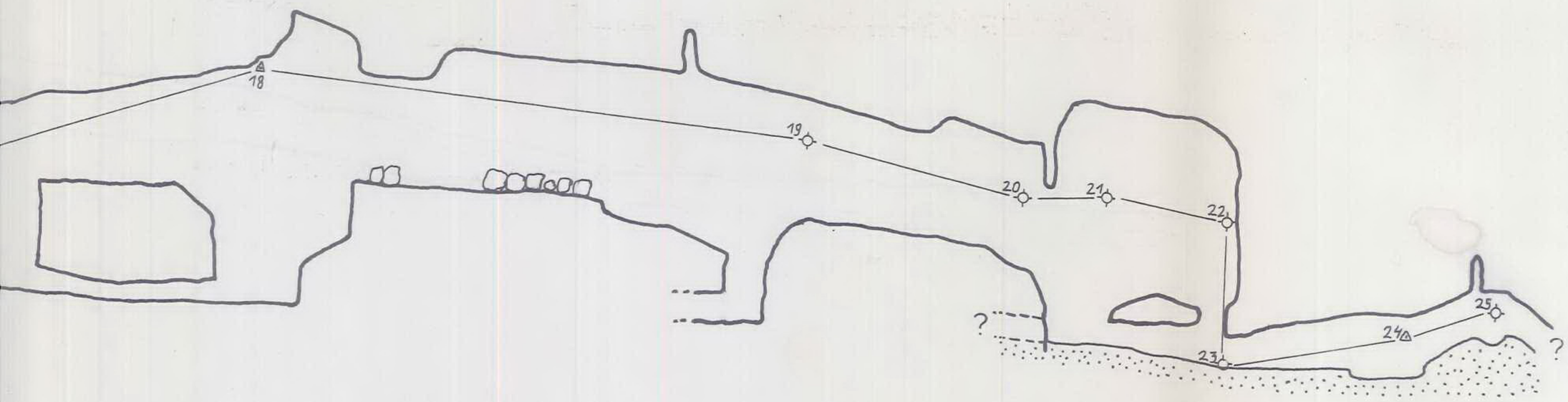
Szerkesztette: Tegzes Zoltán
2000.IX.